

Los renglones torcidos de Dios

Oriol Paulo

Bàrbara Lennie, Loreto Mauleón, Eduard Fernandez, Javier Beltran.
 Espanya, 2022

DOI: <https://doi.org/10.32093/ambits.vi5850492>

Quan ja ha fet més de 35 anys de la reforma psiquiàtrica a Espanya, han canviat diametralment molts conceptes que eren intocables i veritables tabús socials en el saber comú de la població. Van desaparèixer els manicomis, es va començar a parlar de salut mental, en substitució de la menyspreable denominació de bogeria, i es va anar oferint al conjunt de persones afectades per algun trastorn mental la possibilitat de ser tractades com a éssers respectables i membres de ple dret en la societat en que viuen, com qualsevol altre pacient mèdic, sense perdre, si és possible, cap dels vincles que els uneixen al seu entorn familiar i social o laboral.

Tots aquests canvis, que no va ser gens fàcil d'implementar, van anar-se incardinant al conjunt de la societat i de la pràctica mèdica gràcies als esforços incansables d'un important conjunt d'especialistes que varen lluitar contra tots els escrúpols i resistències dels col·lectius menys proclius a reconèixer la necessitat d'endegar els canvis qualitatius que requeria l'atenció al col·lectiu de les persones afectades amb malalties mentals.

Durant la dècada dels anys 80 del segle passat es va posar fil a l'agulla a tot el conjunt de lleis, normatives i bases legals que varen permetre la implantació de la reforma psiquiàtrica.

Però a la segona meitat dels 70, aquesta lluita que ja estava latent de manera progressiva dins d'aquests entorns, van ser in comptables les discussions, les discrepàncies i les batalles dialèctiques entre els qui volien conservar totes les prerrogatives acumulades durant dècades i els qui gosaven, amb audàcia, engegar el moviment que acabaria imposant-se com a denominador comú de l'atenció psiquiàtrica.

I és en aquesta dècada justament on s'esdevé tota la trama de la pel·lícula, basada en una novel·la de Torcuato Luca de Tena, amb el mateix nom.

Aquesta pel·lícula, inquietant *thriller* on els personatges i els conflictes fan dubtar sempre en la línia divisòria de la salut i els trastorn mentals, ens porta a conèixer de primera mà un argument ple de confusions, ambigües manifestacions de fets i pensaments, amb constants refluxos d'escenes del passat i incipients projeccions de fets que encara no s'han esdevingut.

Està farcida d'imatges que, per si soles, ja generarien una extensa narrativa, com és l'aparició brevíssima del panòptic que simbolitza la contínua vigilància i el control de la llibertat dels usuaris de la institució psiquiàtrica i de subtils imatges del tot secundàries, com el canvi del retrat de Franco pel de Joan Carles I, que situa cronològicament i clara tot el desenvolupament de la història. També és de destacar la incursió breu però potent de la postura de l'església catòlica, molt ajustada a l'època,

que intervenia en els manicomis amb un discurs entre misericordiós i compassiu, clarament vinculada als cercles de poder i de decisió retrògrada i conformista.

Una bona part de les imatges està farcida amb l'exhibició de persones amb grotesques malformacions corporals i genera en l'espectador una angoixa basal de la que no se'n pot desprendre durant tota la projecció.

El relat de l'argument es mou contínuament en la dualitat entre la lucidesa *versus* la bogeria i sempre posa en enfrontament els termes més tècnics que encaren els conceptes de malaltia mental davant de la bogeria, del manicomi en contraposició a institut psiquiàtric i els conseqüents pronòstics clínics que es deriven d'aquestes denominacions.

Estèticament, la pel·lícula juga amb una excel·lent fotografia, que mai deixa indiferent a qui s'ho està mirant i ofereix extraordinàries condicions convivencials, com pot ser la utilització de la pluja, com a metàfora d'empresonament i, a l'hora, font d'alliberació i mecanisme higiènic de curació i diversió.

Les característiques del drama que comporta tot l'esdevenir de l'argument, permet descobrir les relacions de poder dins dels interns i augmenta la tensió narrativa de totes les circumstàncies que es van donant en la recerca incansable d'aliances, proteccions i pors entre tots els participants.

Sobre la resolució del cas, val més que el lector veig amb els seus propis ulls tota l'evolució de la història perquè, de ben segur, dins dels criteris de cadascú, es podrà trobar la veracitat dels fets explicats, i, per tant, les conclusions descriptives corresponents.

Jaume Forn i Rambla